

HPV VAKSINA SI MJET I PARANDALIMIT TË KANCERIT TË QAFËS SË MITRËS

Agron Gashi

Specialist i Shendetit dhe
Nutricionit

UNICEF Yemen

Jemi duke jetuar në kohën kur shumë shkencëtar dhe institucione të rëndësishme shëndetësore dhe hulumtuese janë duke apeluar për tu vaksinuar kundër sëmundjeve të ndryshme, përfshirë edhe kundër virusit SARS-CoV-2 (COVID-19), nga e cila shumë familje kanë dhe janë duke humbur më të dashurit e tyre, si dhe shumë të sëmurë, duke rënduar sistemin shëndetësor dhe rritur shpenzimet, si ato të sektori të shëndetësisë dhe buxhetit familjar, apo shpenzimet jashtë xhepit.

Andaj, ky publikim është bërë për të avokuar, përkrahur angazhimet, përpjekjet dhe planet, për të prezantuar vaksinimin dhe në këtë rast kundër kancerit të qafës së mitrës.

Në fakt edhe kohë më parë është avokuar dhe janë bërë planifikime për ta filluar vaksinimin kundër qafës së mitrës. Edhe pse e përsëritur kjo shumë herë, vaksinimi paraqet njëri nga mënyrat me të mira, më efektive dhe më të lira për të parandaluar shumë sëmundje të ndryshme parandaluese përmes vaksinimit.

Janë bërë shumë punime dhe publikime duke dëshmuar se vaksinimi kundër virusit papilloma humane (HPV) si një metodë parandaluese parësore paraqet një mundësi të rëndësishme dhe do të kontribuojë ndjeshëm në zvogëlimin e barrës globale të kancerit të qafës së mitrës, veçanërisht në vendet në zhvillim.

Për të parandaluar kancerin e qafës së mitrës propozohen metoda të ndryshme të ekzaminimeve apo skriningut, si "Pap" testi. Përmes skriningut "Pap" testit është e mundur të zbulohen leziona para-kanceroze në qafën e mitrës dhe kjo ka ndihmuar në rënien e sëmundshmërisë dhe vdekshmërisë nga Kanceri Invaziv i Qafës së Mitërës dhe kjo është më e dukshme në vendet e zhvilluara. Përderisa, skriningu me "Pap" testin, duke marrë parasysh cilësinë dhe efektivitetin, është më i vështirë të zbatohet në vendet në zhvillim, si në aspektin e mbulueshmërisë, barazisë, qasjes, efektivitetit dhe pranueshmërisë.

Pse vaksinimi me HPV?

Vaksinat specifike të tipit HPV tregojnë efikasitet të lartë kundër infeksionit të vazhdueshëm të tipit specifik HPV dhe zhvillimin e lezioneve para-kanceroze të tipit specifik. Studime të ndryshme kënë treguar rezultate pozitive të vaksinave monovalente dhe bivalente të HPV, duke treguar efikasitet të lartë të vaksinës kundër incidencës dhe infeksionit të vazhdueshëm specifik të HPV-së dhe zhvillimit të llojeve të veçanta të lezioneve para-kanceroze. Kjo është e qartë kur vakcina HPV u jepet fëmijëve, vajzave para moshës 12 - 13 vjeçare ose grave pa infeksion paraprak me këto lloje të HPV-së.

Vaksinimi me HPV 16 dhe 18 mund të parandalojë afërsisht 70% të kancereve në të gjithë botën. Efikasiteti i vaksinës HPV në parandalimin e infeksionit kalimtar HPV, infeksionit të vazhdueshëm me HPV dhe sëmundjeve para-invasive rezultoi me 91.7%, 100% dhe 100% respektivisht, në 18 muaj. Ndërsa, sensitiviteti i 'Pap' testit është më

suboptimale dhe e ndryshueshme, duke filluar nga 30-90% dhe specifikiteti varion mes 85-100%. Sensitiviteti i programit të skriningut mund të varet shumë nga cilësia dhe përshtatshmëria e marrjes së mostrës, përgatitja dhe interpretimi të mostrave. Vaksinimi me vaksinën HPV mund të kontribuojë në parandalimin e formave të tjera të kancerit të traktit anogjenital, kanceret e vulvës, vaginës, kancerit anal, lëkurës së penisit dhe perianalit, dhe disa karcinomave orofaringeale dhe ezofageale.

Megjithëse, kostoja e vaksinimit mund të jetë e lartë, është më e ulët në krahasim me format e tjera të skriningut dhe parandalimit të Kancerit Invaziv të Qafës së mitrës. Programi i vaksinimit mund të zvogëlojë frekuencën e skriningut të bazuar në citologji "Pap" testit dhe sëmundjeve parainvazive dhe kështu kostot e vizitave kontrolluese si dhe të Kancerit Invaziv të Qafës së mitrës.

Përparësi tjetër e vaksinimit kundër HPV është mundësia për të plotësuar programet e tjera dhe të skriningut dhe në këtë rast të kontribuojë në zvogëlimin e incidencës së mëtejshme të kancerit të qafës së mitrës. Kjo është sidomos në rastet kur gratë nuk bëjnë vizitat të rregullta dhe kështu mund të arrihen përmes vaksinimit.

Rekomandimet dhe strategjitë për ta zbatuar vaksinimin me HPV

Në Kosovë, është përgatitur plani shumëvjeçar i vaksinimit në vitin 2017 dhe në kuadër të planit janë propozuar të prezantohen tri vakcina të reja, përfshirë edhe HPV, në periudha specifike kohore duke propozuar vlerësimet epidemiologjike, planifikimet dhe buxheti për blerjen vaksinave, si dhe planet për prezantim në kuadër të programit për vaksinim të fëmijëve të udhëhequr dhe zbatuar nga Instituti Kombëtar i Shëndetit Publik të Kosovës.

Në bazë të strukturës demografike të banorëve të Kosovës si dhe rastet e kancerit të qafës së mitrës, do të ishte e rëndësishme që të bëhet sa më parë planifikimi dhe vaksinimi kundër HPV-së.

Parandalimi i kancerit të qafës së mitrës përmes vaksinimit kundër HPV mund të jetë intervenimi parandalues më efektiv dhe zbatueshëm dhe realizueshëm, veçanërisht në vendet në zhvillim, në krahasim dhe duke marrë parasysh vështirësitë në zbatimin e programeve të tjera sikur është skriningu.

Në përcaktimin e popullatës së synuar për vaksinimin me vakcinat HPV, një çështje kryesore që duhet marrë parasysh është se HPV është shumë e përhapur, seksualisht e transmetueshme dhe zakonisht merret brenda viteve të para, sapo gratë të jenë seksualisht aktive. Është e dokumentuar që prevalenca dhe seroprevalenca e HPV rritet me shpejtësi, pasi gratë janë seksualisht aktive. Studime të ndryshme zbuluan rezultate pozitive të vaksinave monovalente dhe bivalente të HPV, duke treguar efikasitet të lartë të vaksinës kundër incidencës dhe tipit të infeksionit të vazhdueshëm specifik HPV kur u jepet vajzave para aktivitetit seksual, ose grave pa infeksion paraprak me këto lloje të HPV.

Vlora Ismaili Jaha

Profesoreshë e
Pediatriisë
Fakulteti i Mjekësisë
Universiteti i Prishtinës

Specialiste Peditre
Klinika e Pediatriisë
SHSKUK

Prandaj, duke pasur parasysh faktet e mësipërme, popullata më efektive që do të synohej për vaksinimin kundër HPV do të ishin vajzat, veçanërisht vajzat brenda moshës 12 deri në 13 vjeç. Mënyra më kost efektive dhe e realizueshme e vaksinimit me HPV, do të ishte integrimi në Programin e Zgjeruar të Imunizimit (EPI) dhe zbatimi në shkolla nga profesionistët shëndetësor. Kjo është në përputhje edhe me kalendarin e vaksinimit kur bëhet rivaksinimi në moshën 12 – 13 vjet sipas programit të rregullt të imunizimit.

Për të arritur një shkallë të lartë të imunitetit kërkohet përfshirje e lartë me vaksinim dhe vaksinë HPV me efikasitet të lartë. Nëse efikasiteti i vaksinës HPV është 97.3% ($91.7\% + 100 + 100 / 3 = 97.2\%$) dhe marrja e vaksinës është 98%, shkalla e imunitetit do të ishte 95.2% .

Si plotësim, vaksinimi masiv mund të ndihmojë në përfshirjen, duke ulur shkallën e sëmundshmërisë dhe vdekshmërisë në nivelet në të cilat sëmundja nuk do të konsiderohet si problem i shëndetit publik . Strategjia e imunizimit masiv, synimi i grupeve do të ishte e rekomanduar për shkak të kostos më të ulët të programit të vaksinimit. Synimi i grupeve specifike do të ketë ndikim në më pak efekte anësore pas vaksinimit dhe humbjes më të ulët të vaksinave.

Literatura:

1. (C M Lowndes; Vaccines for cervical cancer [Editorial Review]. *Epidemiol.Infect* 2006; 134: 1-12).
2. *ibid*
3. *ibid*
4. *ibid*
5. *ibid*
6. (Goldie SJ, Grima D, Kohli M, Wright TC, Weinstein M, Franco E
7. (Sasieni PD, Cuzick J, Lynch-Farmery E. Estimating the efficacy of screening by auditing smear histories of women with and without cervical cancer. *Br J Cancer* 1996; 73: 1001–1005).
8. (C M Lowndes; Vaccines for cervical cancer [Editorial Review]. *Epidemiol.Infect* 2006; 134: 1-12).
9. (C M Lowndes; Vaccines for cervical cancer [Editorial Review]. *Epidemiol.Infect* 2006; 134: 1-12).
10. *ibid*
11. (Norman Noah, Controlling Communicable Disease, Open University Press, Reprinted, 2009)

